

Nummimatara

Stenmåra
Galium saxatile

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Nummimatara on monivuotinen ja pienikokoinen (10–30 cm), maassa suikertava matarakasvi. Lehdet ovat varrella säteittäisesti, ja kussakin kiehkurassa on varren alaosassa neljä ja yläosassa kuusi lehteä. Pienet lehdet ovat tyvestä kapeita ja kärjestä leveänpyöreitä, ja niiden kärjessä on piikkimäinen ota. Nummimataran kukinnot ovat harvakukkaiset, ja valkeat kukat ovat halkaisijaltaan vain pari millimetriä. Nummimatara muistuttaa suuresti koko maassa tavattavaa luhtamataraa (*G. uliginosum*). Sen erottaa luhtamatarasta parhaiten siitä, että nummimataralla varsi on täysin kalju ja sileä, kun se luhtamataralla on selvästi karhea. Lisäksi luhtamataran lehdet ovat tasaisen suikeita. Nummimatara kukkii heinä-elokuussa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Nummimatara kasvaa avoimissa ja valoisissa metsissä ja metsänreunoissa, aurinkoisilla mäenrinteillä, nummilla, hakkuualoilla sekä matalakasvuisilla laitumilla. Pohjakerroksen tulee olla avoin. Kasvi onkin perinteisesti viihtynyt hyvin laidunnetuissa metsissä, joissa kilpaileva kasvillisuus on matalaa ja vähäistä. Nummimatara kasvaa vakiintuneena noin viidellätoista kasvupaikalla Raaseporissa ja Raumalla. Sitä on tavattu myös satunnaisena siementulokkaana rannikkoalueella.

Nykytila ja uhkatekijät

Nummimataraa uhkaa metsälaidunnuksen loppumista seuraava avoimien hakamaiden umpeutuminen. Kasvupaikat ovat laidunnuksen loppumisen myötä hiljalleen heinittyneet, taimettuneet ja metsittyneet ja muuttuneet lajille liian varjoisiksi. Pienikokoisena lajina nummimatara häviää umpeutuvilta kasvupaikoilta nopeasti. Se saattaa kuitenkin palata kasvupaikoille maaperän siemenpankista, jos olosuhteet palautuvat sille sopiviksi. Suurin osa nummimataran kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuosituks

Erityisesti suojeltavan nummimataran kasvupaikan hoito on suunniteltava huolellisesti. Nummimataraa hoidetaan parhaiten niittämällä kasvupaikkaa ja sen lähiympäristöä säännöllisesti. Niittojäte kuljetetaan pois, jottei se rehevöitä kasvupaikkaa. Lisäksi tiheässä kasvavia puiden taimia ja varjostavia kuusia voidaan harventaa, ja myös kasvustoja varjostavia puiden alaoksia poistaa valon lisäämiseksi. Puutavaraa ei varastoida kasvupaikalle, hakkuutähteet kuljetetaan pois alueelta ja kasvustojen päältä ajamista varotaan.

Lähteet

- Aspelund, P. 2009. Suomen uhanalaisia lajeja: nummimatara (*Galium saxatile*). Suojeluohjelma. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 31/2009. 33 s. Verkkojulkaisuna: <http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=337881&lan=fi>
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Ryttäri, T. 1997. Nummimatara – stenmåra. Teoksessa: Ryttäri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 158.
- Ryttäri, T. 2012. Nummimatara – *Galium saxatile*. Teoksessa: Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 187–188. Tammi, Helsinki.

Kuva: Terhi Ryttäri